

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI A POZNATKY Z UPLYNULÉHO VÝCVIKOVÉHO ROKU

Podplukovník František Šoukal

I

V uplynulém roce byly v průběhu různých cvičení získány některé zkušenosti a poznatky jak praktického, tak i teoretického rázu. Byly získány nové poznatky v práci na dokumentaci a zhodnocení potřeby dosavadního rozsahu dokumentace.

V průběhu celého výcvikového roku bylo možno zjistit další zdravý ústup od nadměrných požadavků vypracovávat ve štábech dokumentaci jen pro dokumentaci nebo pro chlubitvou reprezentaci a byla dále prohloubena ve štábech snaha pracovat tak, jak to nejlépe vyhovuje nepřetržitěmu, včasnému, pohotovému a odpovědnému řízení bojové činnosti vojsk. Je však třeba poznamenat, že velitelé a štáby v organizaci a řízení bojové činnosti vojsk potřebují další intenzivní výcvik a hlavně praxi a zkušenosti.

Ve výcviku vojsk bylo možno částečně prakticky si ověřit některé otázky, řešené teoreticky na stránkách vojenského tisku i na vojenských vědeckých konferencích, a byl tak získán podklad k další práci na poli teoretickém i praktickém, a to jak ve štábech a u vojsk, tak i ve školách. Dále uvedu některé ze svých poznatků.

II

V rozsahu požadované dokumentace je vždy po veliteli dělostřelectva armády a jeho štábu požadován jako základní dokument: Plán bojového použití dělostřelectva v útočné nebo obranné operaci (viz Sborník časopisu Dělostřelec čís. 2/1957).

Plán bojového použití dělostřelectva je dokument, zpracovaný osobně velitelem dělostřelectva armády spolu s jeho náčelníkem štábu, popřípadě i s náčelníkem operační skupiny. Má obsahovat zásadní linii použití dělostřelectva na celou operaci, a to tak, že detailně je rozplánováno použití dělostřelectva jen do bližšího úkolu armády a dále jen orientačně. Vševojskový štáb zpracovává: Plán útočné nebo obranné operace armády. Také tento plán obsahuje zásadní linii použití dělostřelectva v operaci.

Jaký je účel plánu bojového použití dělostřelectva?

1. Tento plán má sloužit veliteli dělostřelectva armády a jeho štábu jako základní dokument pro rozplánování činnosti dělostřelectva a jako vodítko pro přípravu činnosti dělostřelectva v souhlase se vševojskovým plánováním operace.

2. Tento plán slouží jako dokument k informování starších náčelníků o plánování bojové činnosti dělostřelectva armády.

3. Slouží také jako dokumentační materiál k válečnému deníku.

K tomu však je třeba říci:

a) Plán bojového použití dělostřelectva není pro činnost velitele dělostřelectva armády a pro jeho štáb nezbytným dokumentem, a to proto, že je z valné části obsažen ve vševojskovém dokumentu a pro vypracované různé propočty, formulované do mnoha tabulek není třeba ani k podání informační zprávy, ani pro dílčí rozplánování tyto tabulky lepit na velikou plachtu a umělecky je zpracovávat.

b) Tohoto plánu, jakmile velitel dělostřelectva armády podle něho podá informační zprávu starším náčelníkům, prakticky už ve štábu není použito. Slouží tedy jen k reprezentaci a takto je také připravován a práce na něm se často zaměří jen na libivý vzhled.

c) Jako doklad pro válečný deník plně dostačuje vševojskový dokument, v němž jsou všechny hlavní a nejdůležitější rozpočty, rozdělení sil atd. obsaženy, a plány bojové činnosti dělostřelectva.

d) Vypracování tohoto plánu zaměstnává řadu funkcionářů ve štábu velitele dělostřelectva a odvádí je od nejdůležitějších prací, tj. od přímého řízení bojové činnosti podřízených velitelů a štábů právě v nejkritičtější době, kdy je třeba rychle, účelně a vysoce organisovaně uvést podřízené do plných příprav. To považuji za největší nedostatek vyplývající z požadavku, že je nutno tento dokument vypracovat.

e) Aby mohl být tento dokument zpracován co nejlépe v souladu s vševojskovým plánem, je nezbytně třeba jako podklad na mapu zakreslit vševojskový plán použití svazků, směry útoku, čáry zasazení atd. Jde tu o obkreslování nejtajnější části vševojskového plánu a tak o rozmnožování tohoto dokumentu, což je naprosto nepřijatelné.

Myslím, že by se nic nestalo, kdyby se plán bojového použití dělostřelectva vůbec vypustil ze seznamu nutných dokumentů a kdyby se postupovalo ve štábu velitele dělostřelectva armády při plánování dělostřeleckého zabezpečení operace takto:

1. Ve štábu velitele dělostřelectva je na velkém stole k dispozici pracovní mapa štábu v měřítku 1 : 100 000 nebo 1 : 50 000, na níž se zakreslí rozhodnutí velitele armády. Velitel dělostřelectva se svým štábem zakresluje do této mapy postupně řešení armádních dělostřeleckých prostředků a vše, co je nařízeno provést dělostřelectvu posilovému, přibranému i podřízených svazků vševojskových.

2. Tato pracovní mapa vedená na operační skupině je podkladem pro rozpracování potřebných dokumentů, především těchto:

a) mapy přesunů a přeskupení dělostřelectva,

b) pracovních map členů štábu, zejména těch, kteří co nejdříve vyjíždějí jako styční důstojníci k podřízeným svazkům dělostřeleckým i vševojskovým,

c) pracovní mapy velitele dělostřelectva armády,

d) zakreslení dělostřelecké situace a řešení do vševojskového plánu operace armády,

e) vydání nejnutnějších bojových nařízení k uvedení dělostřelectva do příprav operace,

f) plánu maření protipřípravy a plánování paleb do přípravy i podpory zteče.

3. Tato mapa slouží také jako podklad pro organisování práce a součinnosti uvnitř dělostřeleckého štábu (PL, DV apod.) a k součinnosti mezi složkami štábu armády (oper., žen., chem. apod.).

Na tuto mapu se přilepí (jen zčásti, aby se daly odklápět) archy bílého papíru, na něž se zapíše potřebné podklady, jako např.

- návrh na bojové rozdělení dělostřelectva,
- návrh na použití atomových zbraní, druhy, ekvivalent, místa epicenter, doba úderu,
- různé kalkulační podklady, jako délka, struktura přípravy zteče, doba atomových úderů, doba zahájení dělostřelecké přípravy zteče atd.,
- časový plán příprav a činnosti dělostřelectva.

Všechny tyto údaje jsou zapisovány postupně, jak je jednotliví členové štábu stačí zpracovat při přípravě návrhu na použití dělostřelectva. Velitel dělostřelectva si zapisuje všechny údaje do svého sešitu a připravuje se k přednesení návrhu.

Na přípravu mapy pro velitele je podle zkušeností třeba určit důstojníka, který umí rychle a úhledně kreslit, a dát mu k ruce kresličku. Příprava mapy pro velitele je v této fázi nejdůležitějším úkolem štábu. Velitelova mapa musí být vedena a připravována běžně a bez jakékoli časové ztráty podle pracovní mapy štábu, aby velitel kdykoli mohl své mapy použít k podání informační zprávy a k práci a nebral štábu jedinou zatím pohotovou mapu, tj. pracovní mapu štábu.

Podotýkám a podtrhuji to, že důstojníka určeného k vedení velitelské mapy nemůže být až do odjezdu velitele na rekognoskaci apod. jinak ve štábu využito. Jinak nemá velitel svou mapu připravenou.

Co se týká vyslání styčných důstojníků ze štábu velitele dělostřelectva armády, je třeba počítat takto:

a) K zabezpečení zpráv přímo od dělostřelectva v dotyku v pásmu průlomu je třeba vyslat styčného důstojníka z průzkumné skupiny, který kromě zpráv musí získat i podklady pro práci topografických jednotek dělostřelectva armády a zajistit pro práci topografické orgány dělostřelectva v dotyku.

b) Zároveň (bude to velmi často nutné) musí k dělostřelectvu v dotyku být vyslán i styčný důstojník z operační skupiny, který s dělostřelectvem v dotyku musí zorganizovat

- sestavení průzkumných skupin pro průzkum bojové sestavy,
- úpravu komunikací,
- odminování prostorů palebných postavení (vlastních minových polí, popřípadě i nepřátelských),
- převzetí a složení munice, která zpravidla již první noc bude přisunována,
- organisování pořádkové služby a rozdělení úkolů souvisejících s příchodem pracovních skupin nové armády apod.

c) Bojovým nařízením je do výchozího prostoru odesláno:

- velitel a štáb armádní dělostřelecké divise,
- velitel a štáb posilové dělostřelecké divise (HV), je-li už k dispozici,

- průzkumné skupiny pro průzkum bojové sestavy z dělostřelectva divisi prvního sledu (útočné sestavy armády), armádní dělostřelecké divise, dělostřelecké divise HV apod.,
- průzkumné prostředky armády (popřípadě i posilové),
- topografické skupiny, pracovní skupiny,
- pořádková služba.

Tyto orgány stačí štáb velitele dělostřelectva uvést do pohybu a určit jim přibližně úkoly a místo, kde mají být v stanovenou dobu v pohotovosti. Přesné úkoly je možno dát až po zpracování ve štábu velitele dělostřelectva armády a po schválení návrhu na použití dělostřelectva velitelem armády. S těmito úkoly pak do výchozího prostoru musí být vyslán styčný důstojník z operační a průzkumné skupiny.

Vyslat tyto styčné důstojníky bude skoro vždy nutné a to oslabí štáb, takže nebude s to plnit úkoly v rozsahu, jak si to dnes představujeme. Musí nám být jasné, že řídit bojovou činnost vojsk je důležitější než vypracovat jakoukoli dokumentaci, kterou k řízení bojové činnosti vojsk nutně potřebujeme. Z těchto důvodů jsem došel k názoru, že zabývat se prací nad celkem nepotřebným plánem bojové činnosti dělostřelectva, a to v době nejvypjatější činnosti štábu, je při nejmenším zbytečné.

Veliteli dělostřelectva armády a jeho štábu plně stačí k řízení bojové činnosti dělostřelectva plán činnosti dělostřelectva, který štáb v přípravném období zpracovává postupně a ihned při zpracování vydává po částech i s úkoly podřízeným (souběžné plánování).

Velitel dělostřelectva armády podá informační zprávu staršímu náčelníkovi na vševojskovém plánu bojové činnosti armády, při čemž použije svého poznámkového sešitu, nebo k dílčím informačním zprávám použije své pracovní mapy.

Vzhledem k tomu, že se dosud plánu bojového použití dělostřelectva přikládá nepřiměřený význam a že se na jeho vypracování věnuje příliš mnoho maličké práce (jeden takový dokument si vyžádal čistých 72 hodin aranžérské práce), myslím, že bude velmi výhodné, jestliže starší náčelníci nařídí tento dokument nevypracovávat a získaný čas věnovat řízení bojové činnosti vojsk (správnému a včasnému vypracování a dodání bojových nařízení, získání nutných podkladů apod.). Je to zvláště nutné v těch případech, kdy jde o přípravu operace ve zkrácených časech.

III

V průběhu výcvikového roku byl již citelně pocítován nedostatek v práci s atomovými prostředky, a to v tom, že

- a) počítáme s příliš omezeným počtem druhů atomových prostředků,
- b) počítáme s příliš omezenými možnostmi účinku atomových prostředků, a to jak po stránce prostorové (rozsah účinku), tak i časové, což nejen omezuje, ale i znehodnocuje výcvik velitelů a štábů,
- c) štáby dosud nejsou vybaveny potřebnými pomůckami, které by dovolovaly určit rozsah účinku atomového úderu v závislosti na stupni vybudované obrany a v závislosti na tvárnosti terénu. Tyto a další pomůcky jsou dnes ve štábech dělostřelectva nezbytné, aby mohlo být počítáno se

správným rozsahem účinku atomového úderu, aby mohl být správně zvolen prostředek atomového napadení, jeho velikost, výška výbuchu atd.

Výcvik velitelů a štábů je třeba řídit tak, jak to soudobé podmínky boje vyžadují. Nelze dále přehlížet skutečnost, že v oboru používání atomových zbraní jsme ve výcviku poněkud za současným stupněm technického vývoje atomových prostředků. Moskevská přehlídka dne 7. listopadu 1957 nás o tom velmi názorně přesvědčuje.

Současné prostředky atomového napadení a jejich vlastnosti

Ze studia současné literatury, z konzultací a ze zkušeností získaných na cvičeních vychází najevo, že můžeme počítat s několika druhy prostředků atomového napadení. Každý druh těchto prostředků má několik rozsahů účinnosti a vlastností, k nimž je nutno přihlížet a jichž je možno i s výhodou využívat k řešení konkrétních úkolů.

Proto je třeba v přípravě velitelů a štábů počítat s těmito prostředky atomového napadení a dát k dispozici potřebné takticko-technické údaje (cvičné), a to zvláště v těchto směrech:

1. Dělostřelecké atomové granáty

- tritolový ekvivalent (od 2 KT do 20 KT),
- dostřel,
- přesnost střelby, kterou určuje velikost rozptylu a která není závislá na viditelnosti, na denní a roční době, na počasí, na radiotechnickém rušení apod.,
- jistota výbuchu závisí na konstrukční dokonalosti a bezzávadnosti a není závislá na jiných faktorech,
- pohotovost ke střelbě závisí na tom:
 - zda je dělo v palebném postavení či ne,
 - jak je dělostřelecký materiál operativní (v přemísťování),
 - jak dlouhá doba je třeba k výpočtu a nastavení prvků pro střelbu,
 - jak dlouhé doby je třeba k dodání granátu k dělu ze skladu.

Tu by bylo třeba vyjasnit další důležité podmínky použití této zbraně, a to:

- bude pro střelbu atomových granátů třeba zvláštního druhu děl,
- jaké ráže děl bude třeba pro různý rozsah účinnosti atomových granátů,
- dostane divise ke své přímé dispozici atomová děla (baterie) k řešení některých naléhavých a důležitých úkolů nebo bude atomový úder vyžadovat u staršího náčelníka a s kolika granáty a jakého ekvivalentu může počítat,
- dostane ADS ke své přímé dispozici atomová děla (granáty) k boji s nepřátelskými prostředky atomového napadení nebo k boji s dělostřelectvem, a s kolika granáty a jakého ekvivalentu může počítat,
- jak a kde budou uloženy atomové dělostřelecké granáty a kdo bude mít disposiční právo, aby tyto otázky co nejméně zdržovaly pohotovost dělostřelectva k palbě.

2. Neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí:

- tritolový ekvivalent,
- dostřel,
- přesnost střelby je závislá na rozptylu (značně větší než u děla) a také není závislá na viditelnosti, na denní a roční době, na počasí, na radio-technickém rušení apod.,
- jistota výbuchu jako u dělostřeleckých atomových granátů,
- pohotovost ke střelbě závisí na týchž podmínkách, jak uvedeno u atomového děla.

Tu by pro konkrétní práci bylo třeba vyjasnit a upřesnit otázku velikosti rozptylu a tím přesnost střelby, aby bylo možno správně podle konkrétních podmínek cíle tuto zbraň zvolit. Stejně tak je třeba znát časové podmínky dosažení pohotovosti k palbě, ukládání raket apod.

3. Řízené raketové střely s atomovou hlavicí:

- tritolový ekvivalent,
- dostřel pro takticko-operační úkoly,
- přesnost střelby je závislá na rozptylu (který je závislý na délce střelby a je značný) a dále na radiotechnickém rušení.

Také tu je třeba znát aspoň minimum takticko-technických dat a kalkulací podklady pro časově správné počítání možnosti zásahu.

4. Letecké atomové pumy:

- tritolový ekvivalent,
- přesnost shozu při použití naváděcího systému i při optickém zaměřování a závislost na denní době, na počasí, popřípadě na radiotechnickém rušení a na činnosti nepřátelského letectva,
- pohotovost ke shozu u plánovaných a neplánovaných akcí,
- závislost činnosti letectva na možnosti používání jiných atomových prostředků a podmínky koordinace činnosti letectva s použitím jiných atomových prostředků po stránce prostorové i časové.

Z toho, co bylo uvedeno, je vidět, kolik údajů o atomových prostředcích a podmínkách možnosti použití nám dosud v praxi chybí. Zároveň to dává nahlédnout do problematiky, kterou je třeba zvládnout, aby bylo možno správněji plánovat možnosti použití atomových prostředků.

K doplnění uvedeného přehledu otázek, které je třeba znát a řešit, je třeba uvést, že je bezpodmínečně nutné znát i potřebné bezpečnostní pásmo pro jednotlivé druhy a velikosti prostředků atomového napadení, při čemž bude třeba tyto vzdálenosti rozlišovat nejen podle rozsahu ničivého nebo umlčovacího účinku, ale i podle oslňovacího účinku v denní nebo noční době a pro vojska a bojovou techniku krytou nebo nekrytou. Bezpečnostní pásmo pak bude součet vzdáleností poloměru účinku + rozptylu, popřípadě i nutného bezpečnostního koeficientu.

Výběr druhu a velikosti atomového prostředku pro atomový úder v útočné operaci závisí na mnoha okolnostech a tento výběr je možné správně provést teprve po důkladném prostudování a rozboru následujících faktorů:

- úkolu vojsk,
- způsobu řešení úkolu v průběhu celé operace,

- struktury a kvality nepřátelské obrany v celé hloubce útočné operace,
- činnosti nepřítele, způsobu rozmístění jeho živé síly a bojové techniky, způsobu jeho boje s našimi prostředky atomového napadení a jeho prostředků k tomuto boji,
- rázu terénu,
- druhu a velikosti prostředků atomového napadení, které máme k dispozici, jejich takticko-technických vlastností,
- výzbroje, výcviku a organizace vojsk k využití účinků atomového napadení,
- na místě ne posledním i schopnosti a umění velitelů a štábů co nejlépe připravit použití atomových úderů a v průběhu boje sladit atomové údery s postupem vojsk a s rozvíjením boje.

Omezený počet druhů prostředků atomového napadení, s jakými dosud pracujeme, a také omezené možnosti, kterými atomové prostředky můžeme na cíle dopravovat, nedávají možnost správně nebo výhodně plnit mnohotvárné bojové úkoly, které v průběhu útoku časově i prostorově musí armáda těmito zbraněmi řešit v zájmu splnění svého celkového bojového úkolu. To se pak samozřejmě musí nepříznivě projevit v práci velitelů a štábů v mnoha směrech. Velitelé nemusejí v plném měřítku provádět podrobný rozbor činnosti a možností nepřítele, hodnoty cílů a terénu a volit vzhledem k výsledkům rozboru i nejvýhodnější druh prostředku atomového napadení, nemusí posuzovat různou hodnotu bezpečnostních vzdáleností, ani provádět podrobnou úvahu o časových možnostech a podmínkách použití toho nebo onoho druhu prostředků atomového napadení. Také na začátku útočné operace není pak možno provádět podrobný rozbor potřeby prostředků atomového napadení pro nejúčelnější a nejvýhodnější využití těchto prostředků k ničení a umlčování cílů za průlomu i v průběhu boje v hloubce, a to jak v závislosti na velikosti účinku, na vzdálenosti zásahu, tak i na čase a velikosti bezpečnostního pásma. Nemůže pak dojít k nejlepšímu sladění použití prostředků atomového napadení s operačním řízením bojové činnosti vojsk a vlivu velitele armády na výběr druhů a velikosti prostředků z dotace fronty.

U prostředků atomového napadení, jak vyplývá již z toho, co jsem v tomto odstavci uvedl, nehledáme jen různou mohutnost účinku a velikost okruhu tohoto účinku. Dnes je třeba vyžadovat

- dosažení co největší přesnosti v dodržení plánovaného epicentra,
- zabezpečení jistoty, že atomový úder bude uskutečněn i přes některá účinná protipatření nepřítele, přes nepřítel počasi atd.,
- dostatečný výběr atomových prostředků podle rozsahu účinků, abychom na daný rozsah cílů využili těchto prostředků co nejekonomičtěji,
- co největší zkrácení doby pro použití atomové zbraně, rychlou pohotovost atomového prostředku podle současného vývoje boje,
- dokonalou znalost účinku výbuchu atomové zbraně vzhledem na ráz, výšku výbuchu i tvářnost terénu,
- co nejlepší možnost sladění provedení atomového úderu v průběhu bojem s postupem vlastních jednotek (po případě i nepřátelských jednotek), a to jak časově, tak i prostorově,

- co nejmenší bezpečnostní pásmo pro vlastní vojska,
- výhodnou kombinaci prostředků atomového napadení k nejlepšímu využití jejich vlastností.

Je jistě podstatný rozdíl v tom, máme-li možnost použít prostředku atomového napadení podle plánu či z vlastní iniciativy předvídané, nebo tenkrát, když si činnost nepřítele tento zásah vynutí. V prvním případě mohou použít prostředků podle své volby. V druhém případě musíme použít toho prostředku, který má nejprůzračnější podmínky pohotovosti, popřípadě má potřebnou přesnost i jistotu výbuchu.

Co se týká kombinace použití různých druhů prostředků atomového napadení, je třeba říci, že nelze na příklad dobře použít v přípravě zteče v prvním pásmu současně atomových granátů na první postavení a letecké pumy na druhé postavení, aniž bychom ohrozili bezpečnost letce.

V takovém případě je třeba použít těch druhů prostředků atomového napadení, které se navzájem neohrožují a mají potřebné vlastnosti. S výhodou se dá použít této kombinace:

- Na 1. a 2. postavení atomové granáty,
na 3. postavení a divisní zálohy neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí.
- Na 1. postavení atomové granáty,
na 2. a 3. postavení neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí.

Na pásmo sborových záloh a na tyto zálohy letecké pumy.

Na sborové zálohy neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí nebo letecké pumy.

Nevýhodné také je plánovat leteckou atomovou pumu a použít ji k podpoře útoku z chodu na pásmo sborových záloh, na řeku a na jiné odpory v hloubce, tj. v těch případech, kdy je účelnější provést atomový úder podle postupu jednotek, tj. v prostorové závislosti, a ne podle časového plánu. Pro tyto případy je mnohem výhodnější plánovat atomové granáty nebo neřízenou dělostřeleckou raketovou střelu s atomovou hlavicí a použít ji, protože použití těchto prostředků je časově pružnější, zvláště v neplánovaných případech. Řízených střel s atomovou hlavicí je výhodné použít na vzdálené cíle, které mají velkou rozlohu. Není výhodné plánovat jejich použití tam, kde je třeba dbát na bezpečnostní vzdálenost vlastních vojsk a na cíle menších rozměrů (mimo zvláštní případy).

Vliv různých druhů a velikostí atomových zbraní a prostředků atomového napadení na plánování a přípravu útočné operace

Atomové zbraně svým rozhodujícím účinkem se stávají základním prvkem při plánování a řízení útočné operace. Pod jejich vlivem se nutně mění všechny dosavadní způsoby práce velitelů a štábů na plánování operace.

Tak na příklad je třeba provádět novým způsobem i hodnocení nepřítele, organizaci jeho obrany, sestavu a terén, který má obsazen.

Poměr sil je třeba vyjadřovat v poměru počtů prostředků atomového napadení, počtu atomových zbraní, jejich bojových vlastností a možnosti pohotovosti.

V návrhu velitele dělostřelectva armády na použití dělostřelectva v operaci se musí objevit především návrh na použití prostředků atomového napadení, a to:

- rozbor nepřítele, jeho sestavy a hodnoty obrany v taktické hloubce a v celé další hloubce operace a z toho vyplývající potřeba počtu, druhů prostředků atomového napadení a velikostí atomových zbraní pro boj v taktické hloubce a v další hloubce,
- návrh na rozmístění epicenter atomových úderů v přípravě zteče, jakož i výhodné druhy a velikost atomových zbraní pro tyto údery a časový plán provedení těchto úderů,
- návrh na použití, rozmístění epicenter, druhy a velikost atomových úderů v průběhu útoku a čas, kdy je provést,
- návrh na rozdělení a rozmístění přidělených prostředků atomového napadení v sestavě armády, aby mohla být zaručena potřebná pružnost a pohotovost v použití těchto prostředků,
- návrh na vyžádání druhů a velikostí atomových zbraní od frontu (má-li armáda tuto možnost).

Bude-li frontem armádě pro útočnou operaci přiděleno na příklad atomových zbraní v celkové hodnotě 400 KT, může mít armáda možnost volby druhu a velikosti těchto zbraní podle svého vyhodnocení nepřítele. Bude tedy velmi záležet na tom, jak hodnotné podklady průzkum armády o nepříteli opatří a jak hodnotně bude proveden rozbor cílů a úkolů, které bude nutné, vhodné nebo výhodné řešit atomovými údery v průběhu útočné operace. Správně pak zvolit druhy i velikosti atomových zbraní a vyžádat si je od frontu do určené hodnoty 400 KT.

Jde tu v podstatě o otázku, co pro plánovaný průběh operace je vhodnější, zda větší počet atomových zbraní o menším ekvivalentu nebo menší počet o větším ekvivalentu. To bude závislé vždy na konkrétních podmínkách, na správném a co nejuplnějším rozboru velikosti, důležitosti a odolnosti cílů a na vyspělém umění této zbraně správně použít.

Pak velmi mnoho záleží na tom, zda armáda bude mít pro operaci ve správném počtu a poměru

atomové granáty o ekvivalentu 3, 10, 15 KT (apod.),

neřízené dělostřelecké raketové střely o ekvivalentu 20 KT a kolik má k dispozici řízených střel s atomovou hlavicí, nebo zvláště leteckých pum, z nichž mohou některé být o ekvivalentu až 75—100 KT a ty pak malým počtem vyčerpají celou dotaci armády od frontu. Proto je třeba speciálního rozboru celého plánovaného průběhu operace a podle výsledku tohoto rozboru pečlivě a odpovědně rozdělit přidělené atomové zbraně na jednotlivá období operace (nebo je podle tohoto rozboru vyžádat). Odpovědnost velitele dělostřelectva a jeho štábu je tu značná.

Ke splnění těchto požadavků bude potřeba, aby štáb velitele dělostřelectva armády byl na tyto úkoly školen a cvičen. Bude potřebovat řadu nových pomůcek a rozsáhlejší i hlubší znalosti o možnostech použití a účincích atomových zbraní různého druhu a velikosti v závislosti na podmínkách, za nichž je nutno je uskutečnit. Nelze proto cvičit k těmto účelům jen specialisty, nýbrž každý člen štábu velitele dělostřelectva (operační skupiny) musí být plně schopen řešit uvedené úkoly.

V přípravě jednoho velitelsko-štábního cvičení došlo k situaci, že dělostřelectvo armády nedosáhlo potřebné hustoty hlavní k umlčení nepřítele na určené šířce úseku průlomu a nepomohlo ani přibrání tanků. Úkol se dal vyřešit jen tím, že by došlo k zúžení šířky průlomu (což nebylo možné). Proto bylo nutno veliteli armády navrhnout zvýšení počtu atomových úderů na první a druhé postavení. Je to první případ řešení problému tohoto druhu tímto způsobem a zřejmě ho bude nutno použít častěji, pokud armáda bude mít ve své sestavě jen šest divisí (pět motorisovaných střeleckých divisí a jednu tankovou divisi, z nichž dvě motorisované střelecké divise v dotyku) a front nebude moci pomáhat přibráním dělostřelectvem. V takovém případě bude zvláště důležité a odpovědné správně propočítat potřebu a velikost atomových zbraní, aby se v pozdějších fázích boje neprojevily výrazné nedostatky, které by mohly mít nepříznivý vliv na výsledek.

IV

V průběhu výcvikového roku začalo se ve štábech mluvit o potřebě nového rozdělení funkčních povinností některých funkcionářů. Týká se to i funkčních povinností velitele dělostřelectva armády, zejména v tom smyslu, je-li ještě dnes správné, aby velel protiletadlovému dělostřelectvu. Tento problém je však třeba rozšířit o další otázky, a to, má-li velitel dělostřelectva i nadále být odpovědný za chod služby dělostřeleckého vyzbrojování, a dále, jaký bude poměr velitele dělostřelectva k nově vznikajícím prostředkům, to je k atomovým zbraním a zejména k prostředkům atomového napadení.

1. K řešení otázky, má-li velitel dělostřelectva dále odpovídat za bojovou činnost protiletadlového dělostřelectva a má-li protiletadlové dělostřelectvo být jemu podřízeno nebo má-li být vytvořeno jednotné oddělení prostředků PVO, nelze přistupovat z hlediska historického nebo z toho, že by poklesl význam a prestiž velitele dělostřelectva ve štábech, se všemi možnými z toho vyplývajících důsledky.

Tento problém je třeba vidět takto:

- Činnost protiletadlového dělostřelectva je povahou svých úkolů i některými svými technickými problémy podstatně jiná než činnost pozemního dělostřelectva. Protiletadlové dělostřelectvo pracuje výhradně v třetí dimenzi, čímž se podstatně odlišuje od pozemního dělostřelectva jak ve svých zájmových sférách, tak ve způsobu řízení celkové činnosti i palby. S pozemním dělostřelectvem má jen to společné, že jde o dělostřelecký materiál, že se tento materiál pohybuje na bojišti v sestavě prvních sledů vojsk, že poskytuje ochranu bojové sestavě pozemního dělostřelectva a že někdy v kritických bojových situacích musí zasáhnout i proti pozemním cílům. Mimo to musí velitel dělostřelectva řídit chod služby dělostřeleckého vyzbrojování i ve prospěch protiletadlového dělostřelectva.
- Protiletadlové dělostřelectvo musí provádět své vlastní plánování, které nelze nijak sloučit s plánováním pozemního dělostřelectva.
- Řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva je nutno provádět po samostatné linii, neboť objekty zájmu protiletadlového dělostřelectva

lectva se do značné míry odlišují od zájmů bojové činnosti pozemního dělostřelectva, zvláště na vyšších velitelských stupních.

- Řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva je nutné provádět v těsné součinnosti se zařízeními a opatřeními, která řídí a provádí náčelník PVO. Tato součinnost je mnohem důležitější pro bojovou činnost protiletadlového dělostřelectva než koordinace mezi činností PLD a pozemního dělostřelectva, které v průběhu boje je jen jedním z objektů ochrany. Pravděpodobný další vývoj PLD tuto skutečnost jen dále zdůrazní a vyzvedne nutnost samostatnější činnosti prostředků PVO (a tedy také PLD) na bojišti.
- Řízení bojové činnosti PLD je výhodné provádět z VPS, které často nesouhlasí s VPS velitele dělostřelectva. Tato skutečnost podstatně zeslabuje vliv velitele dělostřelectva na řízení bojové činnosti PLD.
- Složitost bojových situací na bojišti, vystupňovaná složitostí i vzdušných bojových situací, vynucuje si velmi těsnou součinnost složek PVO a PLD s letectvem, zvláště stíhacím. Také na tuto součinnost může mít velitel dělostřelectva vliv jen prostřednictvím svého zástupce pro PLD, což v praxi znamená, že jeho zástupce pro PLD tu pracuje skoro úplně samostatně.
- Pro rozsáhlost svých zájmů s řízením činnosti pozemního dělostřelectva musí si velitel dělostřelectva k podání informační zprávy brát svého zástupce PLD k informování o situaci a úkolech PLD, neboť velitel dělostřelectva nemůže na své mapě stále a běžně vést situaci pozemního i protiletadlového dělostřelectva.
- Nelze přehlédnout ani jeden z nejdůležitějších faktů, a to ten, že po zrušení sborů má velitel dělostřelectva armády podstatně více práce s řízením bojové činnosti pozemního dělostřelectva v armádě, a to jak armádních prostředků, tak i organizačních opatření ve prospěch divisí. Jejich bojová činnost se rozvíjí v rozmanitých situacích rychle se měnících a střídajících, které pak vyžadují stále pozornosti a pohotovosti k zásahu, což si vyžaduje hodně času. Také nově zavedený způsob řízení palby pozemního dělostřelectva vyžaduje od velitele dělostřelectva armády mnohem více času, který pak chybí k řízení méně naléhavých úkolů, a na tento fakt doplácí protiletadlové dělostřelectvo, které pak řídí úplně samostatně zástupce pro PLD.

Ze všeho toho, co tu bylo uvedeno, je zřejmé, že vnitřní a věcná podstata vyjmutí protiletadlového dělostřelectva z kompetence velitele dělostřelectva nejenže neutrpí, nýbrž naopak. Sloučením složek PVO s protiletadlovým dělostřelectvem odpadnou praktické potíže vyplývající z kompetenčních sporů mezi velitelem dělostřelectva a náčelníkem PVO, odpadnou potřeby organisování součinnosti mezi PVO a PLD a stanou se vnitřní složkou bojové činnosti prostředků PVO; tím se bojová činnost prostředků PVO vnitřně značně skloubí a zpevní a dosáhne se organické jednotlosti ve složce PVO, která je v boji tolik potřebná.

Na opačné straně v dělostřelectvu odpadne složka, která podstatou své činnosti a svého bojového zaměření nijak s podstatou bojové činnosti pozemního dělostřelectva nesouvisí a vyžadovala rozdělení zájmu velitele dělostřelectva na dvě různé složky. Organizační jednotnost dělostřelectva

se zpevní a operativní řízení činnosti dělostřelectva se zjednoduší a lépe usměrní.

Koordinace správné činnosti PLD v rámci PVO s celkovým plánem bojové činnosti vojsk vedoucích boj je zaručena náčelníkem PVO stejně, jako byla zaručena velitelem dělostřelectva.

Je však třeba ještě uvést, že náčelníkem PVO bude výhodné určit protiletadlového dělostřelce jak na stupni svazek, tak u armády, neboť PLD bude představovat zatím jednu z nejdůležitějších složek PVO.

Na stupni svazek je třeba určit náčelníka PVO protiletadlového dělostřelectva a dát mu pomocníka, specialistu pro radiotechnické prostředky PVO.

2. Velitel dělostřelectva od dob, kdy se na bojišti vyskytovala větší bojová technika jen v podobě děl a kdy velitel dělostřelectva svazku prožíval idylické doby, neboť dělostřelecká činnost se projevovala v podstatě v činnosti baterií a oddílů, má dodnes ve svých funkčních povinnostech starat se o chod služby dělostřeleckého zásobování, jako tomu bylo tehdy. V rámci těchto funkčních povinností předkládá veliteli návrh na rozdělení spotřeby munice pro všechny druhy zbraní, ačkoli by měl mít rozhodující slovo jen v určování spotřeby dělostřelecké munice a jejích speciálních druhů. Je také odpověden za správný chod zásobování municí v průběhu všech období boje, za přísun nového materiálu dělostřeleckého vyzbrojování a za chod oprav tohoto materiálu. Ve využívání velitele dělostřelectva pro tyto úkoly se šlo dokonce tak daleko, že se na příklad u střeleckých nebo mechanisovaných pluků náčelník dělostřelectva v boji převážnou měrou stará jen o tuto stránku svých funkčních povinností a velitelé útvarů myslí, že ho k tomuto účelu mají. Do této oblasti funkčních povinností vzrůst kvantity bojové techniky u útvarů a svazků, vzrůst počtu zbraní a velký vzrůst spotřeby munice všech druhů i vzrůst jiných povinností velitele dělostřelectva vyplývající z komplikací řízení bojové činnosti vojsk vůbec nijak nezasáhly a tyto skutečnosti nijak nebyly vzaty na vědomí a nic v tomto směru neovlivnily. Že je tu třeba něco změnit, to zatím nikoho netíží.

Zamyslíme-li se nad všemi problémy, které na bojišti vznikají z podmínek soudobého boje, musíme jasně vidět, že činnost vojsk má dvě hlavní části a vojsk jako celek dvě složky:

- první, to je ta, která vede a řídí boj, tj. část bojující,
- druhá, to je ta, která vést a řídit boj i vést život vojsk umožňuje, a to je složka materiálně technického, organizačního a zdravotnického zabezpečení.

Vzhledem k stálému růstu počtů a druhů bojové techniky a pomocných prostředků a vzhledem k stále rostoucí výkonnosti těchto prostředků, nabývá otázka materiálně technického zabezpečení neustále na objemu a řízení této činnosti vyžaduje nejen mnohem více času, ale i speciálních znalostí a specialisace.

Zároveň však ráz, vyšší tempo, manévrový ráz soudobého boje a podmínky použití zbraní hromadného ničení kladou daleko vyšší požadavky na velitele a jeho zaměření na stálé, nerušené a časově velmi nákladné řízení boje a řízení činnosti bojujících složek.

Tyto dva protikladné faktory musí každý velitel a náčelník vzhledem k současnému funkčnímu zatížení neustále řešit, hledat mezi oběma protiklady a problémy z tomo vyplývajících stále potřebnou syntesu a velet i řídit jak bojovou, tak i materiálně technickou složku bojové činnosti. Stav je takový, že obě tyto složky nelze řídit se stejnou pečlivostí, jak by bylo třeba. Velitelům a náčelníkům již nestačí čas. Je třeba uvažovat o pomoci velitelům. Boj musí řídit dál. Oč více péče věnuje řízení bojové činnosti, o to méně se může starat o řízení druhé složky, to je složky materiálně technického, organizačního a zdravotnického zabezpečení. A myslím, že k odstranění tohoto nedostatku je třeba pomoci novou organizační práce velitelů a náčelníků, účelným přizpůsobením funkčních povinností a zřetelnějším oddělením bojových složek od složek materiálně technického zabezpečení.

Částečným vzorem tu může být letectvo, které je po této stránce mnohem dále než pozemní vojsko.

V současné době je materiálně technické zabezpečení vojsk roztrženo na příliš mnoho složek. Náčelník týlu, velitel dělostřelectva a další náčelníci druhů vojsk a služeb se podílejí svou činností na tomto zabezpečování vojsk. To se musí odrážet nejen v potřebě příliš široké součinnosti a vzájemné závislosti a nejen v administrativní stránce, ale má to i své praktické nedostatky a také i menší klady.

Beze sporu dnes jednou z nejdůležitějších složek technického zabezpečování vojsk je opravárenství všech možných druhů materiálu, jímž vojska disponují a jež pro život a boj vojsk potřebují. Toto opravárenství až do stupně armády vto je rozděleno na všechny možné zbraně a složky. Jaká je tu možná kooperace, součinnost, vzájemné vypomáhání, zastupitelnost atd.? Ani náznak centrálního řízení tu není. A přece soudobé bojové podmínky a materiálně technické vybavení vojsk po účelném řízení této složky přímo volají.

Kolik složek se podílí na správě materiálu v tancích; jak je to dnes s raketomety, s některým materiálem patřícím do kompetence ženijního náčelníka atd.? Co je veliteli nebo náčelníkovi, který řídí přímo bojovou činnost nebo dnes i výcvik, po všelijakých zbytečně složitých kompetenčních a administrativních problémech účtování, evidence, vydávání a dopravy materiálu? Jeho povinností je zjistit, co vojska potřebují, a velitelsky zabezpečit dodání tohoto materiálu včas a na místo potřeby. Provedení tohoto zabezpečení se všemi ostatními věcmi musí provést jeho orgán plně k tomu organizačně i materiálně vybavený.

A tak bychom mohli v rozboru pokračovat a shledávat další poznatky (a je jich mnoho), které upozorňují na nutnost organizačních změn v této oblasti.

Řešení těchto otázek si představuji takto:

Ustanovit zástupce velitele pro materiálně technické, organizační a zdravotnické zabezpečování vojsk. Velitel bude řídit celou tuto část bojové činnosti vojsk prostřednictvím svého zástupce. Zástupce velitele v těsné součinnosti se štábem bojové složky bude podávat veliteli příslušné návrhy na řešení otázek své kompetence a po rozhodnutí velitele toto rozhodnutí uskutečňovat. Zástupci pak podřídit veškeré materiální složky jak řídicí, tak i výkonné.

Zástupce velitele bude mít k řízení chodu celé této rozsáhlé mašinerie potřebný štáb. A celá jeho složka se bude dělit na tyto hlavní části:

- opravárenská služba a soustřeďování poškozené bojové techniky,
- přísun spotřebního materiálu všech druhů (i řízení dopravy),
- přísun výbroje a bojové techniky a odsun poškozené bojové techniky,
- zdravotnické otázky vojsk,
- organizační, doplňovací a kádrové otázky vojsk.

Pro lepší součinnost této složky s velitelem a náčelníky bojujících vojsk vyčlenit do štábu bojujících vojsk na stupni armády materiální složku štábu (koordinační a plánovací), v níž by byli: technik pro opravy, muničář, dopravák a zdravotník. Tato složka by v hlavních rysech prováděla dispečink, nutné změny v plánech, informovala by zástupce velitele a svůj štáb o situaci a dávala podklady pro přípravu materiálně technického i jiného zabezpečení na další den nebo období.

Do štábu zástupce velitele pro materiálně technické a jiné zabezpečení by byla také včleněna dnešní složka dělostřeleckého vyzbrojování a vzata tak z kompetence velitele dělostřelectva, a to na všech stupních. Velitel dělostřelectva by se pak staral jen o časovou organizaci přísunu dělostřelecké munice, o rozdělení spotřeby na jednotlivé dny boje a o rozdělení nově přisunuté nebo opravené techniky na útvary. Opravárenské složce by dával požadavky na přednostní opravy toho nebo onoho druhu děl.

Ve svém návrhu by se staral jen o rozpočet dělostřelecké munice (i speciální munice). Vševojskový velitel by rozhodl o rozpočtu munice pěchotní a tankové, náčelník PVO o protiletadlové apod.

Velitel dělostřelectva by takto byl uvolněn od dalších svých funkčních povinností, které přímo nesouvisí s řízením bojové činnosti dělostřelectva.

3. Dále je třeba si všimnout i té důležité skutečnosti, že se v současné době začínají objevovat ve výbroji nové bojové prostředky mohutné účinnosti a dalekého dosahu, a to raketomety a raketové zbraně.

Vyskytují se hlasy, že tyto prostředky znamenají počátek soumraku dělostřelectva. Mohlo by tomu tak být i u letectva. Je však třeba vidět, že tu jde zatím o mohutný doplněk dělostřelectva a jeho činnosti na bojišti. Raketomety menší ráže mají své specifické bojové vlastnosti, které doplňují činnost dělostřelectva, a o nahrazování lze mluvit jen v otázkách hromadných paleb, kde nezáleží příliš na bezpečnostní vzdálenosti.

U větších ráží jde o doplnění bojové činnosti dělostřelectva na větší dálky a na cíle velkých rozměrů.

Jde tu také o to, že jedna raketová střela velké mohutnosti početně nahrazuje určité množství dělostřeleckých paleb, a to jak co se týká spotřeby munice, tak také počtu děl. Tyto vztahy nejsou ještě dostatečně vyjasněny a teoreticky ani vyjasněny být nemohou. Teprve zkušenosti na bojišti by mohly dát uspokojivou odpověď. Jde tu jak o neřízené dělostřelecké raketové střely, tak i o řízené střely takticko-operačního dosahu. Typická činnost dělostřelectva, tj. přesná palba na bodové cíle a na cíle menších rozměrů, jakož i palby do samé blízkosti vlastní živé síly zatím zavedením raketových zbraní dotčena není.

Již v jedné z předcházejících statí bylo zdůrazněno, jak velký vliv na použití nových zbraní má mít velitel dělostřelectva a z jakých důvodů.

Poněvadž tu jde o zbraně, které musí spolupůsobit na nepřítele v dobré souhře s činností všeho dělostřelectva, a podle návrhu velitele dělostřelectva by bylo jen výhodné, kdyby tyto nové zbraně byly přímo podřízeny veliteli dělostřelectva.

Vývoj v prostředcích atomového napadení zatím směřuje k zesílení dělostřelectva zavedením atomových granátů různé účinnosti. Je možné, že zčásti odpadne i hromadění palby na vhodné cíle nejen na stupni armáda a sbor, ale i na stupni divise, použitím atomových granátů o ekvivalentu do 5 KT. V tomto směru se význam dělostřelectva nezmenšuje, naopak je zvýšen přidělením zbraně obrovského účinku.

S činností atomového dělostřelectva na bojišti (ať už jde o speciální děla a jednotky nebo jen o přidělení atomových granátů pro běžný dělostřelecký materiál) těsně souvisí použití neřízených dělostřeleckých raketových střel, které jen prodlužují dostřel dělostřelectva. Proto o podřízenosti tohoto prostředku veliteli dělostřelectva armády nemůže být sporu.

Jde o otázku, kdo má velet dalšímu stupni nových bojových prostředků, a to jsou řízené raketové střely ať tříštivé nebo s atomovou hlavicí.

Uvolnění velitele dělostřelectva z funkčních povinností velet protiletadlovému dělostřelectvu a řídit chod činnosti služby dělostřeleckého vy-zbrojování umožní jemu i jeho štábu úspěšně řídit bojovou činnost všech těchto zbraní a koordinovat jejich zásahy tak, jak se vševojskový velitel rozhodne a jak by to bojová situace vyžadovala.

Neprospělo by nijak věci, kdyby bojovou činnost raketových zbraní řídil jiný funkcionář než velitel dělostřelectva, protože by opět bylo třeba organisovat novou těsnou součinnost mezi složkami štábu armády (oddělení raketových střel, dělostřelectvo, operační oddělení, PVO, ženijní vojsko apod.). Štáb velitele dělostřelectva armády v dnešním složení bude po doplnění takticko-technických znalostí o raketových zbraních s to zabezpečit velení těmito novým prostředkům.

Bude však třeba dát dělostřelectvu k dispozici účinné průzkumné prostředky, schopné pracovat na hloubku útočné operace armády.

V

Jako jedna z důležitých podmínek úspěšného průlomu taktické hloubky obrany nepřítele v útočné operaci je správná volba úseku průlomu.

Na volbu úseku průlomu působí mnoho okolností. Jednou z nich jsou vhodné terénní podmínky.

Pozoroval jsem v posledních letech, že zpracovatelé různých velitelsko-štábních cvičení ať na mapě nebo v terénu nevěnují těmto otázkám dost pozornosti a nevyhodnocují při stanovování úseku průlomu všechny nutné a výhodné podmínky tak, jak by toho bylo třeba a jak by to bylo výhodné pro dělostřelectvo.

Někdy nebude možné volit úsek průlomu co nejvýhodněji, a to z různých důvodů. Jestliže však rozhodující se velitel (frontu, armády) má možnost volit úsek průlomu, je povinností jeho štábu a hlavně operačního oddělení vyžádat si posudek nejen u náčelníka průzkumu, ale i od dělostřelce a ženisty.

Volba správného úseku průlomu a správného rozhraní mezi svazy a svazky má pro dělostřelectvo zásadní význam.

Terénní podmínky mají umožnit

- výhodné podmínky pozorování do největší možné hloubky obrany nepřitele,
- neposkytovat tytéž možnosti nepříteli a umožnit také skryté rozmístění sestavy dělostřelectva ve výchozím prostoru a skryté přivedení pěchoty a tanků až do největší blízkosti čáry dotyku,
- pro dělostřelectvo poskytnout ve výchozím prostoru dostatek možností výhodně rozmístit palebná postavení,
- dostatečnou sítí komunikací vedoucích hlavně do hloubky nepřátelské obrany zabezpečit hladké možnosti postupu a přemísťování vojsk a bojové techniky,
- výhodné organizování přímé střelby,
- v prostoru nepřátelské obrany pak má být takový terén, který dovoluje co největší účinek atomových úderů a nedává nepříteli možnost využít stínů a přirozených krytů atd.

Správná volba terénního celku a rozhraní má velký vliv na vhodnost použití různých druhů a velikostí atomových zbraní a na umístění epicenter, a proto i na množství dělostřelectva, které musí zejména v přípravě zteče doplnit svými palbami účinek atomového úderu. Všeobecně je třeba říci, že není možno spokojit se umlčením a zničením nepřitele jen v úseku průlomu, nýbrž je nutno umlčet i přilehlý pás fronty po obou stranách úseku, z něhož mohou působit zbraně pěchoty do boku útočné sestavy, a stejně tak je třeba vyřadit pozorovatelný nepřitele, které mohou výhodně pozorovat z těchto prostorů do úseku průlomu.

Není-li výhodně zvolen po této stránce úsek průlomu, je potřeba více dělostřelectva nebo se jeho hustota zmenší.

To je jedna stránka věci.

Aby útočící vojska zmenšila svou zranitelnost, je pásmo průlomu divise rozšířeno zhruba na 6 km. Tato skutečnost někdy nedává dostatečné podklady pro úspěch útoku, zejména tam, kde pluk útočí do prostoru neumlčeného atomovým úderem, nýbrž jen dělostřelectvem. Je třeba si uvědomit, že na konci války střílelo na 1 km fronty 180 a více hlavních a dnes to bude asi 80 hlavních. I když vezmeme v úvahu, že u nepřitele dojde ke zředění sestavy v obraně a že atomové údery vedené na sousední úseky nepochybně budou mít vliv na odolnost nepřitele, přece jen úbytek 100 hlavních bude cítit na výsledku palby. A tu je třeba napomáhat možnostem účinnějšího umlčení nepřitele i každou maličkostí. Mezi tyto maličkosti bude patřit i promyšlená volba úseku průlomu svazů i svazků a rozhraní mezi nimi.

Na přiložených obrazech je na příkladu jednoho profilu terénu na čáře dotyku uvedeno, jak se pro dělostřelectvo mění podmínky při různém určení rozhraní útočících svazků.

Obraz a) ukazuje, že při dobrém vyhodnocení terénu lze najít čtyři terénní celky, jichž lze s výhodou použít jako útočných pásem svazků. Ať jsou pak vybrána tři zprava nebo tři zleva, nemá nepřítel možnost palbami pěchotních zbraní ani pozorováním působit do boku útočících sil. Dělostřelectvo v těchto případech umlčí mimo pásmo průlomu jen úzké přilehlé prostory k rozhraní.

Obrazy b), c) a d) ukazují, že při nepromyšleně voleném rozhraní musí dělostřelectvo mimo pásmo útoku umlčovat dosti široké přilehlé prostory, aby vyřadilo zbraně i pozorovatelný, mající možnost působit do boku útočících sil (zbraně do 2 km, pozorovatelný více).

Obraz e) ukazuje, že v příznivých terénních podmínkách je možné i šetřit určitý počet hlavní tím, že mezi útočnými pásmy sousedních divisí (armád) je ponechána mezera (ne příliš široká), v níž mohou být síly nepřítele umlčeny jen zčásti, nebo jim může být prostě zabráněno v manévru do boku útočících sil. A k tomu není třeba mnoha hlavní a zejména to může být prováděno až po skončení přípravy zteče. Takto organisovaný průlom má ovšem ještě velmi mnoho dalších následků, příznivých i nepříznivých. Pro dělostřelectvo přináší dále možnost většího rozptýlení palebných postavení ve výchozím prostoru, což značně zlepšuje hodnotu opatření PAO a umožňuje přiblížení palebných postavení blíže k přednímu okraji, a to se jeví výhodné ve zvětšeném dostřelu i ve střelecko-technických podmínkách paleb (menší spotřeba munice) apod.

Závěrem k této otázce je třeba říci, že volba úseku průlomu je činnost velmi odpovědná, která se nedá vyřešit jen tím, že se někde na předním okraji najdou vhodné vesnice nebo výšiny k vyznačení rozhraní na mapě, a že je třeba v této věci přihlídnout k požadavkům dělostřelectva.

VI

Průběh velitelsko-štábních cvičení a zejména cvičení s vojsky ukázal, že se citelněji začíná projevovat nutnost nově promyslet a organisovat posilové dělostřelectvo.

Soudobé podmínky boje a ráz bojišť ve střeoevropských poměrech si vyžadují speciálního posuzování podmínek, za nichž posilové prostředky v rámci zesílených svazků bojují, a to pak zpětně určuje nejvýhodnější organizační strukturu posilových svazků a jejich útvarů.

Přitom daleko důležitějším kritériem pro organisaci těchto posilových svazků je otázka materiálně technického zabezpečování než u svazků vševojskových. Vševojskový svazek bojuje ve svém pásmu činnosti poměrně úzkém, zřídka kdy dosahujícím šířky do 20 km.

Posilový dělostřelecký svazek naopak vždy bojoval na širokém bojišti v pásmu činnosti celé armády a při tom se obvykle ještě členil i do značné hloubky bojiště. To vytvářelo těžké podmínky pro zásobování bojující dělostřelecké divise za podmínek uplynulé Veliké vlastenecké války, kdy motorisace a tím zatížení komunikací nedosahovaly takového měřítka jako dnes a kdy celkové bojové podmínky byly podstatně jiné než dnes.

Soudobé bojové podmínky naléhavě vyžadují, aby organisace bojových celků byla napřed připravena tak, aby v průběhu boje nebylo třeba provádět všechna ta organizační opatření, která je možno provést již napřed.

To na příklad vyžaduje, aby vševojsková divise prvního sledu pro boj byla vybavena potřebným dělostřelectvem, a to nejen početně, ale i nejvhodnějším materiálem. A nejen divise prvního sledu, ale i ta divise druhého sledu, která může být zasazena do boje již v průběhu prvního dne boje.

A právě tato otázka nejvhodnějšího materiálu je otázkou, která v současné době působí značné obtíže.

Máme-li v útočné operaci zesílit střeleckou nebo mechanisovanou divisi (motorisovanou střeleckou divisi), vycházíme z toho, kolik dělostřelectva a jakého druhu divise má a kolik dělostřelectva a jakého druhu bude potřebovat k tomu, aby za nejlepších možných podmínek plnila a splnila svůj úkol.

Vzhledem k tomu, že v současné době za současného stavu organizace dělostřelectva je možné jako s posilovými prostředky v rámci armády počítat s brigádami dělostřelecké divise HV a s raketometnou brigádou z armádní kanónové divise, jsou tyto možnosti:

- Buď rozdělit brigády na oddíly a zesílit divise oddíly odtržením od materiálně technické základny. To je však způsob, který musí být z naší praxe vyloučen vůbec, neboť zabezpečuje, že tyto oddíly budou bojovat jen do spotřebování své pohyblivé dotace munice, s níž boj začnou. I když teoreticky tu jsou možnosti dalšího zásobování, v praxi týl brigády a týl dělostřelecké divise nedokáží plynule své útvary, rozhozené po celém bojišti armády, materiálně technicky zabezpečit.
- Nebo jako posilové prostředky přidělovat celé brigády. To ovšem dává naprostou jednostrannost v materiálním posílení divise. To se projeví v kvalitě plnění úkolů a v možnostech divise vůbec. Náznorně se nám to projevilo při letošních cvičeních s vojsky, kdy tanková divise byla zesílena raketometnou brigádou (240mm raketometry) a střelecká divise (v obraně) těžkou minometnou brigádou (vto 240mm minometry). Jednostrannost v posilovém materiálu nemůže být lépe dokumentována. A je nutné podtrhnout, že se tato jednostrannost zřetelně neprojevuje při provádění průlomu (kdy vůbec nemusí vadit), nýbrž až při vedení boje v hloubce nepřátelské sestavy, při vytváření dělostřeleckých skupin a hlavně pak (u 240mm raketometů) v tom, že i na malé cíle vyčerpáváme raketometnou municí, již nikdy není dost.

Jestliže jsme dokázali nevýhody jednostrannosti materiálu odstranit v dělostřelectvu vševojskových svazků tím, že v dělostřeleckém pluku máme zaveden materiál trojho druhu (85mm K, 122mm H a 160mm M), je nutné totéž provést i v dělostřelectvu posilovém.

Tento požadavek byl vznesen již vojenskovědeckou konferencí 1.VO; nenašel však dosud plné pochopení a ocenění. Zřejmě nebyly po této stránce brány v úvahu speciální podmínky a nebyl ani učiněn pokus tento požadavek prakticky vyzkoušet; na potvrzení nebo vyvrácení teoretického požadavku by toto praktické vyzkoušení mělo velký vliv. A jestliže se dnes v armádě snažíme rozvíjet vojenskovědeckou činnost, musíme být připraveni na to, že ji bude třeba doplňovat praktickými zkouškami. Prostým zamítnutím se rozvoji nových myšlenek nijak neposlouží.

Vzhledem k tomu, že bojující vševojsková divise potřebuje do deseti oddílů a sama ve své organizaci jich má pět, je třeba organisovat posilové brigády tak, aby měly tři až pět oddílů, a dosáhnout tak, že tato brigáda bude výhodnou posilovou jednotkou, splňující jednak požadavek běžné normy, jednak podmínky dobře organisovaného materiálně technického zabezpečení.

Co se týká druhu materiálu v oddílech brigád, je třeba tyto oddíly vybíjet z tohoto materiálu: 160mm M, 152mm KH nebo H, 140mm RM, 122mm H (se zvětšeným dostřelem), 100mm K, takže brigáda podle svého

určení bude mít oddíly s různým druhem materiálu tak, jak dělostřelecké skupiny v boji musí organisovat.

Dělostřelecká divise HV (již někdy říkáme průlomová, ale výstižnější název podle dnešních úkolů je posilová), má-li být vhodně organisována jako posilový prostředek armády, musí mít čtyři až pět těchto brigád organisovaných ve dvou typech tak, aby byly jedním typem vhodným prostředkem pro zesílení mechanisované divise, střelecké divise (motorisované střelecké divise) a druhý typ pro posílení tankové divise.

Brigády s jednotným materiálem jsou pohodlné z výcvikového hlediska a zdánlivě lépe umožňují zesilovat divise materiálem vybraným z různých brigád co nejlépe podle úkolu, který divise plní, a podle terénu, v němž tento úkol plní. Ale současné podmínky na bojišti jsou silnější a znehodnotí tyto výhody znesnadněním volného pohybu po všech cestách. Zásobovat vojska na bojišti se dříve týlu dobře dařilo, jestliže vojska byla hipomobilní a jen zčásti motorisovaná a týly používaly výkonných a rychlých automobilních dopravních prostředků. Tato výhoda je však už nenávratně tatam. Je třeba si to plně uvědomit a začít nevýhody z toho vzniklé pomalu, ale jistě odstraňovat. Jednou z možných cest nápravy je rozsáhlé použití těžkých vrtulníků. Noc však jejich možnosti značně ztíží. Pak zbývá druhá možnost a tou je zvýšení pohyblivé dotace u vojsk, a to jak u baterií (z nynějšího 0,5 p/p na 0,75—1,0 p/p) a totéž u oddílů a útvarů. Nejlépe ovšem bude, budou-li se oba uvedené způsoby kombinovat. Možnost použít místo hromadění palby všeho divisního dělostřelectva jednoho atomového granátu je další možný způsob řešení těchto nanejvýš ožehavých problémů.

A dnes už zdaleka nejde jen o problémy zásobování. Význam otázek udržování a oprav materiálu všech druhů neobyčejně vzrůstá a to obtížnou situaci dále velmi komplikuje. Tuto stránku bojové činnosti vojsk nelze přehlížet. Naopak, její význam dále poroste. Naše cvičení, trvající tak tři dny, nedávají dobré podklady (kromě tankové techniky), neboť obvykle začínají s materiálem málo opotřebovaným a navíc po delší dobu speciálně připraveným. Proto mnoho našich funkcionářů dosud význam údržby a opravárenství materiálu všech druhů na bojišti nedoceňuje a při řešení různých úkolů, i organizačních, z těchto podmínek nevychází, zvláště u dělostřelectva.

Velkým nedostatkem v současné situaci dělostřelectva je kritická situace v organisaci velení skupinám, jak to jasně potvrdilo cvičení s vojsky. Dělostřelecké skupině může s úspěchem velet jen ten funkcionář, který k tomu má štáb, pojiťka a dopravní prostředky. Tímto funkcionářem podle dosavadní organisace je jen velitel dělostřeleckého pluku nebo brigády. Není to velitel oddílu, ani samostatného.

Je sice možné uvažovat i o tom, že, zejména v tankové divisi (u tankových pluků), nebude třeba vytvářet skupinu tam, kde bude jen jeden oddíl. A že tedy organický dělostřelecký pluk a posilová brigáda v tankové divisi zabezpečí spolehlivé velení i dělostřelectvu.

S tím je možno souhlasit. Co však u střelecké divise, mechanisované divise motorisované střelecké divise? Tu se podle mého názoru nabízí toto řešení: vybavit náčelníky dělostřelectva střeleckého pluku, mechanisovaného pluku (motorisovaného střeleckého pluku) štábem, pojiťky a dopravními prostředky tak, aby mohli vytvořit velení skupiny. Velitele divisního

dělostřeleckého pluku určit již napřed do funkce velitele DDS. Posilová brigáda svým štábem zesílí štáb velitele dělostřelectva divise a vytvoří tak i zálohu velení.

Je zajímavý poznatek, že by se jako vhodný prostředek pro zesílení tankového pluku, zvláště když je v PO, dobře hodil speciální oddíl o čtyřech bateriích, z nichž by dvě až tři byly po šesti dělech 122mm houfnic a jedna až dvě po šesti raketometech 130mm.

VII

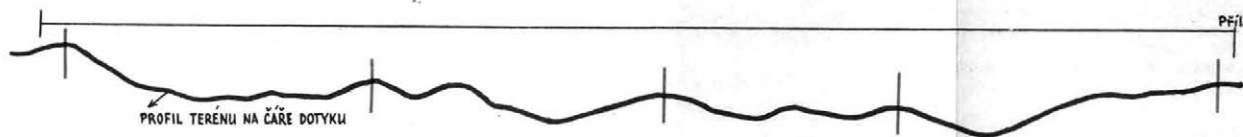
Závěrem je třeba říci, že je nutné věnovat více péče a pozornosti zkušenostem z praktického výcviku a cvičení s vojsky. Vyhodnocené a ověřené výsledky pak rychleji přenášet do organizačních opatření. Jestliže nyní začínáme cvičit s motorisovanou střeleckou divisí, musíme si být plně vědomi toho, že jsme tím nevyřešili nic z těch nutností, které se v teorii i v praxi vyskytují po objevení atomových a jiných zbraní hromadného ničení. Byla jen vyřešena otázka sjednocení typu střelecké a mechanisované divise. Základní problémy čekají na řešení v plné míře dál.

Bude třeba věnovat při cvičení s vojsky větší pozornost novým a podnětným názorům, které se v průběhu roku u vojsk i v štábech a ve vojenských časopisech objeví, a to jak podnětům organizačním, tak i technickým a jiným. Tato cvičení v pluku i svazku by bylo možno provádět v rámci jarních instrukčně metodických zaměstnání. Výsledky ať kladné nebo záporné by jistě vyvážily časové i hmotné náklady na tato cvičení. A výcvik útvaru nacvičením ukázky jistě také neutrpí. Zkušenosti ukazují, že je tomu naopak nejen u vojsk, ale i v štábech.

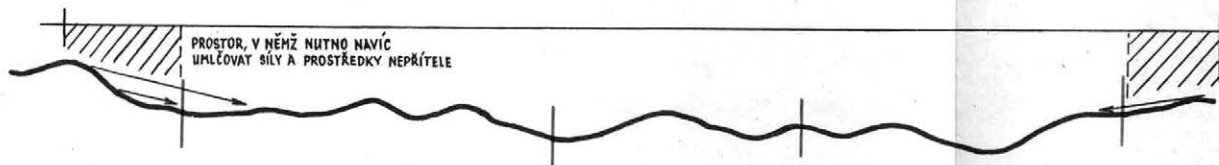
Experimentovat v jednotkách a svazcích není výhodné a je to často nad jejich síly a možnosti. V rámci instrukčně metodických zaměstnání okruhu však zvláštní cvičení a ukázky možné jsou.

V práci štábů okruhů dosud chybějí zkušenosti v řízení bojové činnosti všech podřízených štábů, neboť k tomu by bylo třeba provést velitelsko-štábní cvičení v terénu s plným počtem podřízených divisí a posilových prostředků. Takové cvičení by mohlo přinést potřebné poznatky a zkušenosti pro práci velitelů a štábů v řízení bojové činnosti podřízených velitelů a štábů v časové i prostorové závislosti v tom případě, když by podřízené svazky a prostředky byly rozmístěny tak, jak je to pro útočnou nebo obrannou operaci plánováno. Zejména cenné by byly zkušenosti z přezkoušení časových propočtů a předpokladů k organizaci práce ve zkráceném přípravném období operace a pak zkušenosti v práci štábů oslabených ihned po zahájení plánování o odeslané styčné důstojníky.

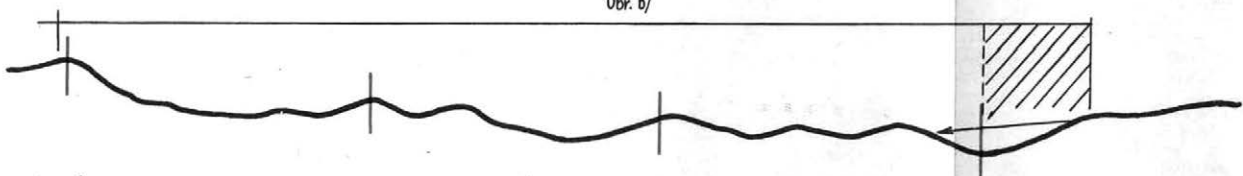
Předpokládá to ovšem také širší prodiskutování předpokladů i poznatků a výměnu zkušeností.

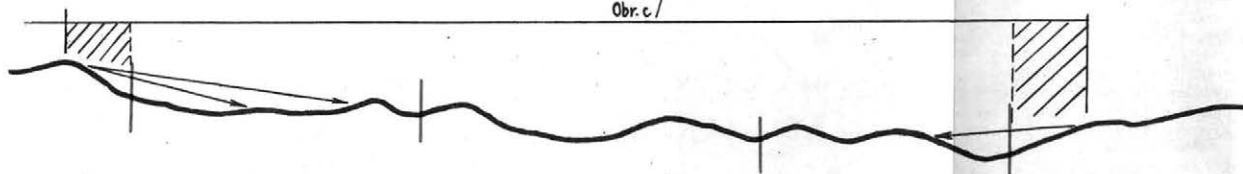
Obr. a/

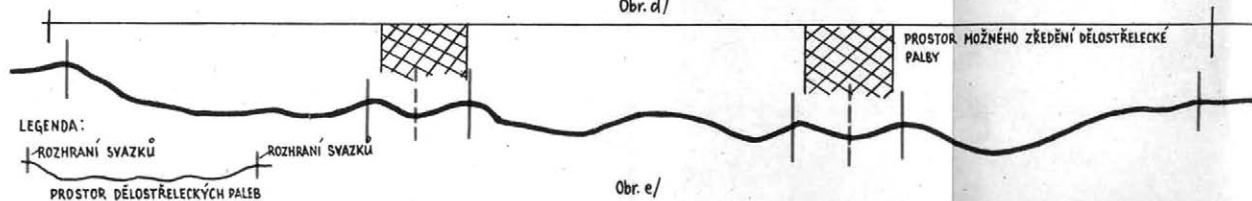
Obr. b/

Obr. c/

Obr. d/

Obr. e/